

Günümüzde kitle iletişim araçları ve ruh sağlığı alanında etik

Contemporary mass media tools and ethical consideration in mental health services

Oguzhan Herdi¹, Mehmet Yumru²

¹Dr. Öğr Üyesi, Antalya Bilim Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı <https://orcid.org/0000-0003-0101-2663>

²Prof. Dr., Özel Terapi Tıp Merkezi, Antalya, Türkiye <https://orcid.org/0000-0002-2117-7775>

Ülkemizde, tıp alanında “etik” kavramını hem tüzel metinlerine hem de pratik uygulamalarına, kuruluşundan itibaren ilk geçiren meslek örgütlerinden birisi Türkiye Psikiyatri Derneği’dir. Teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile birlikte etik kavramların, tüzel metinlerin zaman içerisinde yeniden ele alınması gerekmektedir. Bu ihtiyaç zaman içerisinde de devam edecek görünmektedir.

Ruh sağlığı çalışanları denildiğinde, psikiyatri, psikolog, hemşire vb. yani insanlara ruhsal şifa vermek adına hizmet verme yetki, yetkinlik ve yeterliliği olan sağlık çalışanları akla gelmelidir. Sağlık alanında çalışanların insanlara şifa dağıtmasının yanında görev kapsamı dâhilinde toplumu bilgilendirme görevi de vardır. Koruyucu sağlık hizmeti ancak bu şekilde yürütülebilir. Ancak günümüzde, özellikle televizyon ekranlarında ve çeşitli internet mecralarında karşılaştığımız işitsel ve görsel yayınları göz önüne alırsak, ruh sağlığı çalışanlarının şifa vermek ve toplumu bilgilendirmekten öte, meslek etiği kavramlarını göz ardı eden, hiçe sayan, daha çok ticari kaygıların ön planda tutulduğunu düşündürdiren azımsanmayacak oranda etkinliğin yaşama geçirildiğini görmekteyiz. Bu durum ruh sağlığı alanında etik ilke ve değerlerin sürekli ve yeniden ele alınması ve bu doğrultuda tüzel metinlerimizin gözden geçirilmesi gerekliliğini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Ruh sağlığı alanında önemli bir halk sağlığı sorunu haline gelen kitle iletişim araçlarında yaşanan etik ihlaller için hepimize önemli görevler düşmektedir.

Sağlık alanında diziler, filmler, programlar toplumun her zaman dikkatini cezbetme özelliğine sahip olmuştur ve bu nedenle her dönemde hastanede geçen diziler ya da filmler ve özellikler

gündüz kuşağı olarak adlandırılan programlarda sağlık hizmeti verenlerin katılımlarıyla çekilen bölümler ya da sadece sağlık çalışanlarını konuk olarak alan programlar mevcuttur. Söz konusu ruh sağlığı olduğunda ise bu işin doğasında yer alan hasta mahremiyeti kavramı; psikoterapi odasında sadece psikoterapist ve hastanın yer alması, sürecin sadece o odada yer alan kişilere özel olması, insan ruhsallığının anlaşılma zıtlığı, bazı ruhsal hastalıkların doğası gereği sahip olduğu ve bazen toplum tarafından anlaşılması güç olan belirtilere sahip olması (sanrı, varsanı, fonksiyonel nörolojik belirtiler, takıntılar, zorlantılar vb.) bu alanı işin profesyoneli olmayanlar tarafından daha da cezbedici hale getirmektedir. Bu cezbedici özellikler son dönemde yurt içinde yayın yapan televizyonların içerik üreticilerinin de bir hayli dikkatini çekmiş olmalı ki bugün hem ücretsiz hem de paralı televizyon kanallarında giderek artan sayıda programlar, diziler ve filmler kanallarının yayın akışlarının büyük bir kısmını kaplamaya başlamıştır. Neredeyse her kanalda “Gerçek Yaşam Öyküsünden Uyarlanmıştır” adı altında muhtemelen ruh sağlığı sorunu bulunan ve yardım arayışında olan bireylerin hayat hikayelerinin eklemeler ve çıkarmalarla sunulduğu diziler mevcuttur. Daha da ötesi bir gündüz kuşağı programında kişilerin gönderdikleri ses kayıtları ya da canlı telefon bağlantıları üzerinden aslında psikoterapi ya da muayenehane odasında yer alması gereken bilgilerin paylaşıldığı görülmektedir.

Bu tür programların önemli sakıncaları mevcuttur ve beraberinde şu soruları sormamızı gerektirmektedir: Ruhsal bozukluğu olanlar diziler ve filmlerde nasıl yer almalı ya da almamalıdır? Ruh sağlığı çalışanlarının televizyon ekranlardaki yeri neresidir, nasıl olmalıdır?

İlk olarak sakıncalarından başlamak gerekirse, yaşam öyküsünün bir firmaya sunularak dizi haline getirilmesi konusunda o kişiden bir izin alınmış olması o kişinin kendi hayatını televizyon ekranında görmesi ve başkaları tarafından da görülmesinin yaratacağı ruhsal yükü hafifletmez.

Bir diğer sakınca, bu dizilerin içerikleri incelendiğinde kadına, hayvana ve çocuğa şiddet, enstest ilişkiler, cinsel istismar, fiziksel ihmal ve fiziksel istismar, duygusal ihmal ve istismar gibi travmatik deneyimler abartılı bir şekilde izleyiciye sunulmasıdır. Ruh sağlığı çalışanlarının temel görevi ruhsal şifa dağıtmak iken bu tür ruh sağlığı sorunları olan kişileri damgalama ve izleyenlerin örselenmesine yol açan bu görüntülerin yayınlanmasında bir parça da olsa role sahip olmuş olmaları meslek etiğine aykırıdır. Aynı zamanda koruyucu ruh sağlığı hizmetleri açısından bakıldığında da bu dizilerde sunulan travmatik deneyimlerle kişilerin nasıl baş edebileceğinin bilgisi sunulmamaktadır.

Ruh sağlığı hizmeti vermenin içeriğinde danışmanlık vermek yer alsın da anamnez almadan ve ruhsal durum muayenesi yapmadan kişiye danışmanlık vermek de meslek etiğinin dışında kalır. Ruh sağlığı hizmeti de hizmetin verilebileceği uygun koşullarda gerçekleştirilmelidir. Ruhsal sorunlarının çözümü ruh sağlığı profesyonellerince yürütülmesi gereken ve yine ilgili profesyonellerce aşağıda belirtilen yasa ve yönetmeliklerce tanımlanmış ruh sağlığı kliniklerinde yapılması gerekmektedir.

Mahremiyet önemli etik kurallardan biridir. Hasta/danışandan alınan bilgiler hasta/danışan-hekim arasında kalmalı, bir televizyon programı üzerinden izleyici ile paylaşılmamalıdır. Ek olarak, psikiyatrik muayenelerde kişiler, buldukları ruhsal durum, yardım arama ihtiyaçları, hekime duydukları güven nedeniyle muayenede en özel bilgilerini paylaşmak isteyebilirler. Hekimler temel etik ilkeleri koruyarak hastaları suistimal etmemeli, onların muayenelerini isim belirterek ya da belirtmeyerek yayınlamamalıdır. Ayrıca yardım arayarak

bu programlara başvuran ve ruhsal şikayetlerini belirten kişiler toplum tarafından damgalanma riski altındadır.

Hasta hakları yönetmeliği 21. Madde b bendinde açıkça belirtildiği şekilde “Muayenenin, teşhisin, tedavinin ve hasta ile doğrudan teması gerektiren diğer işlemlerin makul bir gizlilik ortamında gerçekleştirilmesini” hasta/danışan ile her türlü temasta mahremiyete saygı gösterilmesi zorunludur (1).

Kişilerin özel bilgilerinin ve ruhsal süreçlerinin, kendi onamları olsa dahi, reyting amaçları ile bu şekilde sergilenmesi mesleki kurallara, insan haklarına ve temel etik kodlarına aykırıdır. Psikiyatri hekiminin kitle iletişim araçlarında sır saklama yükümlülüğü, Türkiye Psikiyatri Derneği Ruh Hekimliği Meslek Etiği Kuralları 7. Maddesi’nde açıkça tanımlanmıştır (2).

Ruh hekimliği (psikiyatri) tıp biliminin bir dalıdır ve her ruh hekimi tıbbın evrensel etik ilkelerine uymak zorundadır (3).

Ruh sağlığı çalışanlarının televizyon ekranları başta olmak üzere görsel medyadaki yeri toplumu bilgilendirmekten ve uygun sağlık hizmetini alabilmesi adına yönlendirmekten daha öteye gitmemelidir. Vaka sunumları meslek eğitiminin bir parçası olmakla birlikte gerçek insanların vaka öykülerinin sunulması ruh sağlığı eğitimi ve bilimsel toplantıların bir parçası olarak kalmalıdır. Koruyucu ve bilgilendirici sağlık hizmeti olarak insana ve topluma dair gözlemlerin halka sunulmasının yanında bu bilgilerle ne yapacakları ve nasıl baş edeceklerinin de sunulması gerekmektedir.

Yazışma adresi: Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan Herdi, Antalya Bilim Üniversitesi Klinik Psikoloji A.D., Antalya, Türkiye
oguzhan2036@gmail.com

KAYNAKLAR

1. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4847&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> İndirilme tarihi: 05.06.2023 tarihinde indirilmiştir.
2. <https://psikiyatri.org.tr/tpd-kutuphanesi/belge/311> İndirilme tarihi: 05.06.2023 tarihinde indirilmiştir.
3. Civaner, M. (2017). Dünya Tabipler Birliği Tıp Etiği Elkitabı.

Contemporary mass media tools and ethical consideration in mental health services

Oguzhan Herdi¹, Mehmet Yumru²

¹Assist. Prof., Antalya Bilim University, Department of Clinical Psychology, Antalya, Turkey <https://orcid.org/0000-0003-0101-2663>

²Prof., Private Therapy Medicine Centre, Antalya, Turkey <https://orcid.org/0000-0002-2117-7775>

In our country, The Psychiatry Association of Turkey is one of the Professional organizations that has incorporated the concept of “ethics” in both its legal texts and practical applications from its inception in the field of medicine. With the development of technology and mass communication tools, ethical concepts and legal texts must be reconsidered over time. This need appears to continue in the future.

When we mention mental health professionals, we should think of psychiatrists, psychologists, nurses, etc. In other words, healthcare workers who have the authority, competency, and proficiency to provide psychological healing to individuals. In addition to distributing healing to individuals, health workers also have the duty to inform the public within the scope of their responsibilities. Preventative health services can only be conducted in this way. However, in today's world, especially when we consider the auditory and visual broadcasts we encounter on television screens and various internet platforms, we see that a considerable amount of activity has been initiated, suggesting that mental health professionals neglect and disregard professional ethics concepts and prioritize commercial concerns over healing and informing the public. This situation once again brings to light the necessity to continuously and repeatedly address ethical principles and values in the field of mental health and review our legal texts accordingly. Significant responsibilities fall on all of us for ethical violations occurring in mass communication tools, which have become a major public health issue in the field of mental health.

Series, films, and programs in the health field have always captivated public attention, hence there have always been hospital-based series or films, and programs particularly in daytime slots, featuring segments shot with the participation of healthcare providers or simply hosting health workers as guests. When it comes to mental health, the concept of patient confidentiality inherent in this profession; the fact that only the psychotherapist and

the patient are present in the psychotherapy room, that the process is exclusive to those present in that room, the inexplicability of human spirituality, and the challenging symptoms that some mental illnesses inherently possess (delusions, hallucinations, functional neurological symptoms, obsessions, compulsions, etc.), which are sometimes hard for the community to understand, make this field even more appealing to those who are not professionals. These captivating features must have caught the attention of content creators of domestic TV channels in recent times as today an increasing number of programs, series, and films have begun to take up a significant portion of the broadcast schedules on both free and paid TV channels. There are series presented on almost every channel under the title "Adapted from a True Life Story," presumably featuring the life stories of individuals with mental health problems who are seeking help, with additions and deletions. Moreover, in a daytime show, it is observed that information that should actually be confined to the psychotherapy or doctor's office is being shared via voice recordings sent by individuals or live phone connections.

Such programs have significant drawbacks and compel us to ask the following questions: How should individuals with mental disorders be portrayed in series and films, or should they be portrayed at all? What is the place of mental health workers on television screens, and how should it be?

Firstly, even if the person has permitted for his/her life story to be turned into a series by presenting it to a company, this cannot alleviate the mental burden of seeing his/her own life on the television screen or being seen by others. Another concern is the portrayal of traumatic experiences such as violence against women, animals, and children, incestuous relationships, sexual abuse, physical neglect and abuse, emotional neglect, and abuse in an exaggerated manner when the content of these series is examined. While the primary duty of mental health workers is to provide psychological hea-

Turkish J Clinical Psychiatry 2023;26:80-83

The arrival date of article: 05.06.2023 , Acceptance date publication: 06.06.2023

DOI: 10.5505/kpd.2023.87259

ling, their involvement, even if minimal, in broadcasting such images that stigmatize individuals with mental health problems and cause distress to viewers is against professional ethics. Furthermore, from the perspective of preventive mental health services, these series do not provide information on how individuals can cope with the traumatic experiences presented.

Although counselling is an integral part of mental health services, providing advice without obtaining a comprehensive medical history and conducting a mental status examination falls outside of professional ethics. Mental health services must be provided under appropriate conditions. The treatment of mental health issues should be conducted by mental health professionals, as defined by relevant professionals through the laws and regulations stated below, and should occur within mental health clinics.

Confidentiality is a key ethical principle. Information obtained from the patient or client should remain between the patient/client and the mental health worker, and not be shared with an audience via a television program. Moreover, during psychiatric examinations, individuals may wish to share their most intimate details due to their mental state, the need for help, and the trust they place in the physician. Physicians must uphold fundamental ethical principles, avoiding any exploitation of their patients and not broadcasting their examinations, whether the patient's name is disclosed or not. Furthermore, individuals who seek help by appearing on these programs, and sharing their mental health issues, are at risk of being stigmatized by the public.

As clearly stated in Article 21, paragraph b of the

Patient Rights Regulation, "The performance of examinations, diagnoses, treatments, and other procedures requiring direct contact with the patient in a reasonably private environment" is mandatory in any interaction with the patient/client (1).

The public display of individuals' private information and mental processes, even with their consent, for ratings purposes, is contrary to professional rules, human rights, and fundamental ethical codes. The duty of a psychiatric doctor to maintain confidentiality in mass media is clearly defined in Article 7 of the Code of Professional Ethics of Psychiatry by the Psychiatry Association of Turkey (2).

Psychiatry is a branch of medical sciences, and every psychiatrist is obliged to comply with the universal ethical principles of medicine (3).

The role of mental health workers on television should not go beyond informing the public and directing them to receive appropriate health services. Case presentations, while using real human case histories is part of professional training, should remain a component of mental health workers' education and scientific meetings. As part of preventive and informative health services, observations about individuals and the public should be presented to the public, along with guidance on what to do with this information and how to cope.

Correspondence address: Assist. Prof., Oğuzhan Herdi, Antalya Bilim University, Department of Clinical Psychology, Antalya, Türkiye oguzhan2036@gmail.com

---

REFERENCES

1. Ministry of Health of the Republic of Turkey. (2021). Patient Rights Regulation. Retrieved June 5, 2023, from <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4847&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
2. Turkish Psychiatric Association. (n.d.). Code of Professional Ethics of Psychiatry. Retrieved June 5, 2023, from <https://psikiyatri.org.tr/tpd-kutuphanesi/belge/311>
3. Civaner, M. (2017). World Medical Association Medical Ethics Manual.